

LBRIS

We know
books

Carol Ardeleanu
AM UCIS PE DUMNEZEU

roman

BIBLIOTECA
SECOLULUI

20

Ediție adaptată la
limba română contemporană

În strada Clopotarii Vechi la nr. 112, în fundul unei curți străjuite de salcâmi ca o alee, într-o cameră destul de mare și o sală mică, situate la etaj, deasupra unor încăperi nelocuite, pictorul Adrian Vornicu își avea locuința și atelierul, mobilate cu pânze, cutia cu vopsele, un pian cu coadă și... Adela.

Adela ținea loc de nevastă și model, pianul cu coadă era masa, biroul și locul de odihnă al paletei și al borcanului din lut, din care ieșeau cozile alb-murdare ale pensulelor, ca ghimpii din spinarea ariciului.

Pânze pe pereți și pânze pe jos, pe lângă pereți, cu zugrăveala în afară sau înăuntru, câte trei-patru la un loc, printre ramele aurii sau negre lipsite de chipuri, aruncate ca niște lucruri fără preț într-o hală a vechiturilor.

În loc de pat, un divan acoperit cu trei scoarțe basarabene vărgate cu negru, galben și roșu, iar peste ele, câteva perne îmbrăcate în fețe colorate, înflorate de mâna Adelei cu pansete, maci și crini. O etajeră cu cărți, cărți multe, două scaune și pe ușă, într-un cuier, rochii, haine și halatul mânjit cu vopsele.

O fereastră mare cât două la un loc, așezată sus și în curmeziș, prin care se vedea albastrul cerului, iar

pe glaf¹, ca într-o poliță de farmacie sau pe un raft de cârciumă, o serie nesfârșită de sticle și sticlute de toate mărimile, un teanc de farfurii și un chiup de pământ cu toartele rupte.

Interiorul îl completau două pisici negre cu ochii de fosfor, care, toată ziua, întinse pe burtă sau așezate pe labelle de dinapoi, după divan sau din pragul ferestrei, urmăreau fuga norilor sau zborul păsărilor.

Adrian, la șevalet, înaintea unui mănunchi de flori, a trei borcane, câteva cărți și un șal târnat, așezate voit, lucra fără să se gândească la nimic, urmărind, cu ochii mari sau închiși pe jumătate, urmele penelului sau reflexele de lumină ce cădeau pe flori, borcane, cărți și șal.

Om la patruzeci-patruzeci și cinci de ani, nu prea înalt, cu fruntea mare, părul roșcat și dat peste cap, nasul subțire, buza de jos tivită², un tic nervos al obrazului stâng și o cută adâncită ce-i ocolea colțul gurii.

Așa era Adrian.

Adela, o tânără de douăzeci și trei-douăzeci și patru de ani, cu părul negru, ochii mari, întunecați și blânzi ca ai unei icoane, frumoasă și bună ca un cuvânt de mângâiere, cânta la pian o mazurcă de Chopin; poate ca să-și legene visurile, poate ca să-și omoare sufletul sau poate numai așa, ca să cânte.

Pisicile, amândouă, dormeau una lângă alta pe pragul ferestrei, prin care lumina soarelui curgea ca argintul topit.

¹ Element de construcție din lemn, din marmură sau din beton, folosit la captușirea părții inferioare a golului unei ferestre (n.r.)

² Întinsă ca un tiv; subțiată (n.r.)

Adrian se ridică de pe scaun, își îndreptă oasele și sprijini pânza de perete ca să o poată privi mai bine de la depărtare.

Fluieră...

Își șterse pensulele, le aruncă în borcanul din lut de după pian, se spală pe mâini, își lepădă halatul, își puse haina și pălăria și plecă la cafenea, acolo unde îl așteptau prietenii și unde gândurile de acasă mor înăbușite de fumul tutunului.

Adela întoarse capul prinzându-și privirea de clanța ușii, ascultând cum se închide și ușa de afară, a sălii, în vreme ce degetele-i, obosite parcă, abia de se mai mișcau pe clapele pianului, ștergând ultimele sunete. Câteva clipe mai apoi, se sculă grăbită, ca și cum întârziase vreme prețioasă, puse un scaun în fața ferestrei și se urcă să privească pe poarta din fier a curții. În același moment aproape, Adrian ieșea.

Îl urmări până departe în lungul străzii, până când a cotit la dreapta și a dispărut...

Nu se mai vedea, și ea era tot pe scaun cu ochii larg deschiși, măsurând mereu aceeași porțiune de drum de la poartă până departe, unde dispăruse, și de-acolo, înapoi până la poartă.

Se uită la coșurile și gurile de pod de pe acoperișurile caselor.

Între două ziduri înalte ale unei case cu etaj, mai mult ghicindu-se, se vedea o bucată ruptă din bulevardul Colței.

A trecut un oltean... o doică ducând un cărucior... un copil cu cercul... iar un oltean... un copil și... a trecut un om, a trecut el... Adrian...

Căută o altă priveliște, să-l mai vadă, și ochii fugeau mereu înainte, împiedicându-se de pomi, ziduri și acoperișurile înalte ale caselor ce străjuiau bulevardul, închizând zarea. Târziu, obosită și fără de gânduri, își opri privirea peste drum, la casa prietenilor buni, a căror viață fericită o făcea să-i iubească și să-i urască în același timp.

Se dădu jos de pe scaun și rămase în mijlocul încăperii, singură cu cele două pisici, fereastra largă pe care fugeau norii peticind țaria și mirosul proaspăt de vopsea.

Deschise ușa de la antreu, deschise și ușa de afară, din capătul scării, și privi în jos treptele ce cădeau în lespezi din piatră, ca solzii pe spinarea unei dihanii apocaliptice, încolăcite în jurul unei vergele din fier. Înainte vreme, de câte ori pleca, îl petrecea ca și acum, din capul scării, iar când pașii lui loveau asfaltul curții, se urca pe scaun în fața ferestrei și ochii ei râdeau, și mâna îi flutura la salutul lui din poartă. Făcu precum altădată; se întoarse din nou în cameră și din nou se urcă pe scaun în fața ferestrei să vadă același drum pe care nu trecea nimeni și mereu aceleași acoperișuri de case cu același petic rupt din bulevard.

Pisicile își arcuiră spinările¹ ca după somn și, tocând, se frecară de brațele ei. Când s-a dat jos de pe scaun, au sărit și ele, apropiindu-se de picioarele ei, cu cozile zburlete, ridicând capul și mieunând încet și prelung.

Doar ele dădeau viață încăperii.

¹ În original: „se cocoșară“ (n.r.)

Adrian se hotărâse să rupă legăturile cu Adela. Doi ani erau prea de-ajuns pentru viața pe care o duse-se, viață de om însurat, de burghez țicnit și, ca o justificare pentru el, adăuga faptul că femeia pe care o avea nu-i mai dădea nicio posibilitate de a face altceva decât lucruri cunoscute. Corpul ei, care la început părea să-l atragă cu frumuseți nebănuite, acum îi era cunoscut și prea cunoscut... Făcuse zeci de nuduri și tot atâtea capete sau poze¹ diverse, pe care le găsea în mișcările-i leneșe, sfoase sau pasionate, mișcări ce credea că nu se vor mai repeta niciodată. Culoarea pielii i se părea prea albă, trupul prea desemnat², mâinile prea fine și... nimic, nimic necunoscut ce ar mai fi putut să-l întârzie lângă ea.

„Cea mai frumoasă femeie, ca orice lucru pe care îl ai mereu în fața ochilor, sfârșește prin a te obosi. Prea îl cunoști... Monotonia omoară...“

Așa gândea Adrian și așa spunea tuturor de îndată ce se hotărâse să se despartă.

— Arta cere sacrificii...

Și sacrificase artei toate iubirile de până atunci; și toate iubirile au fost adevărate și niciodată n-a regretat-o pe cea de ieri... De toate s-a despărțit cu aceeași seninătate cu care s-a despărțit de tablourile vândute sau dăruite, a căror perfecțiune a execuției nu egala niciodată viziunea desăvârșirii, care mereu era alta, și alta...

I-a spus că drumurile lor se despart, că este liberă să se ducă oriunde, că frumusețea ei va putea lega un om ca toți oamenii, cu care să se mărite și să trăiască.

¹ Poziții specifice, expresive, pe care le adoptă un model când pozează (n.r.)

² Cu semne distinctive (n.r.)

— Oamenii iartă semenilor lor toate greșelile, când cel mai apropiat ideal al lor e potolirea pasiunii. Greșeala de-a fi fost întâi a mea și-apoi a aceuia a căruia vei fi nu e o greșeală... Femeii care a iubit i se va ierta, ca și Magdalenei, pentru că va ști să iubească mai departe, pentru că iubirea e însăși viața... Vei avea un cămin al tău, vei avea un om al tău și un om te va avea pe tine, vei avea copii, vei avea pe cine să iubești... Da, trebuie să pleci!... Trebuie!...

Așa i-a spus.

Și ea a răspuns:

— Nu înțeleg nimic, nimic...

A lăsat capul în jos și a început să plângă.

Și casa luminoasă și caldă de bucuria zvăpăiată ce dăduse pe-afară din încăperea zidurilor, ca spuma vinului bun din pahar, aproape doi ani, părea mai tristă și mai tăcută decât înseși gândurile ei, ce parcă împietriseră într-o singură imagine a despărțirii.

Și zilele treceau unele după altele, statornicind tot mai mult liniștea unei vieți moarte.

Adela aștepta și credea mereu, voia să creadă că va veni vremea de împăcare și, în așteptarea celor bune, frământa mereu aceleași gânduri stăpânitoare ale despărțirii, nu trupești, ci sufletești. Învățase să trăiască în aceeași lumină cu el și îi era groază de întuneric. Voia să se știe femeia artistului, nu a omului.

În fiecare clipă, alături de aducerea aminte a cuvintelor: „trebuie să pleci!... trebuie să înțelegi!...”, în mintea ei se contura, cu tot decorul, ca într-o scenă de teatru sau o pagină de roman, vremea de bună înțelegere și dragoste pe care o cunoscuse lângă el...

„Trebuie!...” era cadența unui ciocan uriaș trântit cu brutalitatea făurarului pe fierul nicovalei și „trebuie” acesta îi fărâma țeasta capului și coșul pieptului...

Prin fața minții îi jucau, aieavea parcă, ilustrațiile cubiste dintr-o revistă de avangardă, în proporții când uriașe, când reduse la dimensiuni microscopice.

Un picior de damă, de la genunchi în jos, era jumătatea unei viori cu gâtul în formă de sticlă și pântecul ca al unei femei însărcinate; un nas fin deasupra unor buze turtite, cinci degete inelate în cinci cearcăne de sânge, o jumătate de ziar, câteva litere majuscule, două guri într-un sărut și peste tot tabloul, ca într-o ceață străvezie, plutea nudul ei alb și cărnos, în toate posturile, așa cum o zugrăvise el.

Era obsesia dezordinii... Niciodată nu văzuse tabloul acesta și totuși îi stătea mereu în fața ochilor, pentru a o chinui cu stăruința de a înțelege ceea ce era de neînțeles.

Tremura toată. Se întinse pe divan și adormi, respirând greu sub povara a doi urși, ce-i sfredeleau sufletul cu ochii de cărbuni aprinși ai bestiolelor poftitoare.

Târziu, când se deșteptă, pisicile torceau liniștite pe pieptul ei, închizându-și și deschizându-și ochii somnoroși.

Fruntea îi era îmbrobonată de sudoare.

Se ridică și își roti ochii prin casă, ca și cum atunci ar fi sosit dintr-o călătorie lungă ca să-și odihnească trupul de oboseala drumului, într-o cameră necunoscută de hotel.

— Unde sunt?...

Pânze pe pereți și pânze pe jos, pe lângă pereți, cu zugrăveala în afară sau înăuntru, câte trei-patru la un

LIBRIS

We know
books

loc, printre ramele aurii și negre... pianul... fereastră... pisicile... mirosul de vopsea proaspătă...

Se regăsise.

„Trebuie!... trebuie!...”

Își trecu mâna peste frunte, se așeză pe scaun și, privind în podea, părea că privește dincolo de lume...

„Când mama n-a mai putut trăi cu acela care mi-a dat zile, s-a si-nu-cis... Sora mea, la fel... s-a si-nu-cis... Eu?...”

„Trebuie!...”

Fața i se însenină și un zâmbet trist i se prinse în colțul buzelor.

Și rămase așa, privind mereu dincolo de lume...

Era singurul gând bun, luminos și drag... Singurul...

În casă și afară începuse a se întuneca...

Peste drum, poartă în poartă cu Adrian, într-o casă frumoasă și mare, cu grădină întinsă, automobil și slugi, stătea familia Vidrașcu.

Domnul – om la aproape patruzeci și opt de ani, cu mustață groasă, încărunțită înainte de vreme, fața rotundă, ochii negri și sprâncenele arcuite, statura înaltă și puțin cam pântecos. Călca rar și mai înainte de a vorbi cu cineva, îl privea ascuțit în ochi, de parcă ar fi vrut să-l pătrundă până în suflet – totuși, domnul Iorgu Vidrașcu era un om blajin și iertător, de nu te puteai dumiri cum de în trupul acela de locotenent-colonel de cavalerie poate sălășlui un suflet de copil.

Cânta la orgă și la vioară, îi plăcea literatura și în casă, pretutindeni, în afară de cărți, pe pereți și în unghere, avea tablouri și sculpturi.

Fusese președinte de tribunal la Craiova, făcuse avocatura la București și, la vârsta de treizeci și opt de ani, plecase din țară, cu nostalgia altei lumi, să se ducă în străinătate.

A trăit, la început, în Italia, printre pietrele muzeelor, în calitate de cercetător de frumos și pace, apoi în Franța, ca pictor în completarea educației artistice,

și mai apoi, în Anglia, unde se dusese ca să înțeleagă autoritatea rigidă a omului cu tradiție și unde... a învățat să cânte la orgă.

La Londra și-a cunoscut femeia și s-a căsătorit, atunci când se gândea mai puțin la asta decât la gloria de a fi un virtuos al viorii; și de un an și jumătate s-a întors în țară.

Eleanor, soția domnului Vidrașcu, era o femeie la treizeci de ani, distinsă, fără să fie însă prea frumoasă. Englezoaică de pe malurile Tamisei. Înaltă, slabă și energică. Cu obrazul lung, părul roșcat, ochii albaștri, buzele cărnoase și gura mereu puțin întredeschisă, ce lăsa să se vadă dinții regulați.

Împreună cu ei venise Mabel, o soră mai mică de-a lui Eleanor, o tânără de douăzeci și trei-douăzeci și patru de ani, zburdalnică, frumoasă și veselă ca o bucată de muzică săltăreață. Cânta din gură și la pian, croșeta dantelării, juca tenis, făcea gimnastică, se ocupa cu politica, conducea automobilul, fotografia, făcea treabă în casă cu servitorii laolaltă și bea ceai ca toți englezii.

Venise pentru o lună și nu mai voia să plece nici după un an și jumătate, deși părinții o chemau mereu. Îi plăceau cerul albastru, lumina și veselia.

„Aici, oamenii sunt așa cum sunt, cu inima deschisă“ – îi scria mamei sale –, „nimic nu-i forțează să fie gravi, când felul lor de-a fi este să fie veseli. Mă simt foarte bine aici. La noi, în Anglia, n-am răs într-un an cât am răs aici într-o săptămână. Eleanor mă ceartă în fiecare zi pentru nebuniile mele. M-am schimbat cu totul și îmi place, îmi place... Nimeni nu întrebuințează masca, nici mănușile, vorbesc despre

cei mulți, și eu sunt ca ei – poate mă înșel, dar îmi place și vreau să cred că sufletul celor de aici e mai curat și mai puțin complicat ca al nostru... Oamenii sunt buni, vara e cald, iarna e frig și, în permanență, albastrul cerului mă face să mă gândesc cât de posacă și cețoasă e Anglia noastră, de parcă ar fi o bunică de nouăzeci de ani... Nu, n-am să plec așa de curând de aici...

Peste drum de noi, șade un pictor...”

Datorită zburdălniciei ei, familia Vidrașcu l-a cunoscut pe vecinul de peste drum.

Eleanor, Iorgu, Mabel și un copil al servitoarei, Ionel, jucau tenis. Vecinul de peste drum pleca de acasă, se opri în mijlocul curții și îi vorbea Adelei, care era jos, în ușa scării. Mabel îl văzu și, ca să arate alor ei cât de bine lovește, îl alese drept țintă și, mai înainte de a putea fi oprită, aruncă mingea în spina lui Adrian... A început să râdă, a alergat la el, și-a cerut scuze, s-a prezentat și s-a invitat, în același timp, să-i viziteze atelierul. A dat mâna cu Adela de parcă ar fi fost vechi prietene, a urcat scările, a admirat tablourile și, după zece minute, i-a spus că intenționat aruncase mingea, ca să-l poată face cunoscut familiei.

– În fiecare zi vorbim despre dumneavoastră... Trebuie să fiți fericiți și de aceea am venit să vă cunosc cuibul și să-i cunosc pe artiști... Și noi suntem fericiți, fără să fim artiști... Cumnatul meu e un om foarte bun, sora mea îl iubește și toți trei suntem ca unul singur. Când mă voi mărita... Ei, dar eu am început să spun și ceea ce gândesc fetele și nu trebuie să mărturisească... Haideti!... Veniți la noi...